

20. YÜZYIL FELSEFESİ: BAŞLICA AKIMLAR VE TEMSİLCİLERİ

Yazarlar

Mehmet Ali SARI

Pamukkale Üniversitesi

Alper Bilgehan YARDIMCI

Pamukkale Üniversitesi

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayım ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-362-126-1	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı 20. Yüzyıl Felsefesi: Başlıca Akımlar ve Temsilcileri	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazarlar Mehmet Ali SARI ORCID iD: 0000-0002-7523-3090 Alper Bilgehan YARDIMCI ORCID iD: 0000-0002-3245-7203	Baskı ve Cilt Vadi Grafik Bisac Code PHI016000
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	DOI 10.37609/akya.4248

Kütüphane Kimlik Kartı
Sarı, Mehmet Ali ...[ve başkaları].
20. Yüzyıl Felsefesi: Başlıca Akımlar ve Temsilcileri / Mehmet Ali Sarı,
Alper Bilgehan Yardımcı.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
188 s. ; 135x210 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253621261

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Yirminci yüzyıl, felsefe tarihinde düşünsel yönelimlerin çeşitlendiği ve farklı metodolojik yaklaşımların belirginlik kazandığı bir dönem olarak kabul edilmektedir. Modern felsefenin mirası üzerine inşa edilen bu yüzyıl bir yandan insan deneyiminin anlamını, bilincin yapısını ve varoluşun temel koşullarını yeniden düşünürken diğer yandan dilin, bilimin ve mantığın felsefi analizini merkeze alan yeni araştırma alanlarının ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Bu nedenle yirminci yüzyıl felsefesi, belirli düşünürlerin geliştirdiği kuramları içeren bir düşünce alanı olmanın ötesinde, farklı felsefi geleneklerin karşılaşmaları, etkileşimleri ve eleştirel tartışmaları aracılığıyla şekillenen geniş bir düşünsel ufuk olarak değerlendirilmelidir.

Kitapta yer verilen düşünürler yirminci yüzyıl felsefesinin farklı geleneklerini temsil etmeleri ve sonraki felsefi tartışmalar üzerinde kalıcı etkiler bırakmaları dikkate alınarak seçilmiştir. Yaşam felsefesi ve tarihselcilik bağlamında Henri Bergson ve Wilhelm Dilthey insan deneyimini tarihsel ve yaşamsal boyutlarıyla ele alan yaklaşımlarıyla bu tartışmaların başlangıç noktalarından birini oluştururlar. Fenomenoloji geleneğinin oluşumunda önemli bir etkisi bulunan Franz Brentano ve bu geleneği sistematik bir felsefi yöntem haline getiren Edmund Husserl ise bilincin yönelimselliği ve fenomenolojik yöntem üzerine geliştirdikleri düşüncelerle modern felsefede yeni bir araştırma alanı açmışlardır. Bu çizgi daha sonra Martin Heidegger ve Maurice Merleau-Ponty tarafından varlık, dünya ve beden deneyimi üzerine yapılan analizlerle genişletilmiştir.

Öte yandan yirminci yüzyıl felsefesinin bir diğer önemli yönelimi dilin ve mantığın felsefi incelemesini merkeze alan analitik gelenektir. Bu bağlamda Ludwig Wittgenstein, dil ile dünya arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarıyla analitik felsefenin gelişiminde belirleyici bir rol oynamıştır. Aynı geleneğin önemli temsilcilerinden biri olan Rudolf Carnap ise mantıkçı pozitivizm çerçevesinde dilin mantıksal analizini merkeze alan bir felsefe anlayışı geliştirmiştir. William James ve Alfred North Whitehead ise sırasıyla pragmatizm ve süreç metafiziği aracılığıyla yirminci yüzyıl düşüncesine önemli katkılar sunmuşlardır.

Kitabın son bölümünde ise insanın özgürlüğü, varoluşu ve yaşamın anlamı üzerine yoğunlaşan varoluşçu düşünce ele alınmaktadır. Bu bağlamda Jean-Paul Sartre ve Albert Camus insanın dünyadaki konumunu özgürlük, sorumluluk ve saçma kavramları üzerinden sorgulayan düşünceleriyle incelenmektedir.

Bu çalışmanın amacı yirminci yüzyıl felsefesinin tüm yönlerini kapsayan kapsamlı bir tarih yazmak değildir. Bunun yerine, söz konusu yüzyılın düşünsel atmosferini belirleyen temel filozofları ve felsefi yönelimleri anlaşılır ve sistematik bir çerçeve içinde ele almaktır. Bu çerçevede kitapta yer alan bölümler hem felsefe öğrencileri hem de modern düşünce tarihine ilgi duyan okurlar için bir giriş ve değerlendirme metni olarak tasarlanmıştır.

Bu çalışma, yürüttüğümüz kimi derslerde kullandığımız notların gözden geçirilmesi ve sistematik bir bütünlük içinde yeniden düzenlenmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Özellikle yirminci yüzyıl felsefesi üzerine yaptığımız okumalar, ders anlatımları ve akademik tartışmalar sırasında biriken notların zaman içinde daha kapsamlı bir çerçevede değerlendirilmesi ihtiyacı bu kitabın hazırlanmasında belirleyici olmuştur. Dolayısıyla bu kitap, yalnızca teorik bir inceleme metni olmanın

Ön Söz

ötesinde, akademik ders sürecinde oluşmuş düşünsel bir birimin yazılı hale getirilmiş biçimi olarak da değerlendirilebilir. Bu süreçte, felsefe tarihinin zengin literatüründen yararlanılmış ve ele alınan düşünürlerin temel eserleri mümkün olduğunca doğrudan incelenmeye çalışılmıştır.

Bu eserin, yirminci yüzyıl felsefesinin çok katmanlı yapısını anlamaya yönelik temel bir başvuru ve giriş kaynağı olarak okuyucuya katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Mehmet Ali SARI
Alper Bilgehan YARDIMCI
DENİZLİ 2026

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BÖLÜM 1	
YAŞAM FELSEFESİ VE TARİHSELÇİLİK	7
1.1. Henri Bergson: Süre, Sezgi ve Yaşam Atılımı (<i>Élan Vital</i>)	7
1.2. Wilhelm Dilthey: Yaşam, Tin Bilimleri ve Hermeneutik	15
BÖLÜM 2	
FENOMENOLOJİ VE FENOMENOLOJİK ONTOLOJİ	27
2.1. Franz Brentano: Fenomenolojinin Doğuşu ve Yönelimsellik (<i>intentionality</i>)	27
2.2. Edmund Husserl: Fenomenolojik Yöntem ve <i>Epokhe</i>	34
2.3. Martin Heidegger: Varlık Sorusu ve <i>Dasein</i> Analizi	47
2.4. Maurice Merleau-Ponty: Beden, Algı ve Yaşantı Dünyası.....	67
BÖLÜM 3	
ANALİTİK FELSEFE, PRAGMATİZM VE SÜREÇ FELSEFESİ	83
3.1. Ludwig Wittgenstein: Dil, Anlam ve Dil Oyunları.....	83
3.2. Rudolf Carnap: Mantıkçı Pozitivizm ve Dilin Mantıksal Analizi	94
3.3. William James: Pragmatizm ve Deneyim Temelli Hakikat	105
3.4. Alfred North Whitehead: Süreç Felsefesi ve Metafizik	124
BÖLÜM 34	
VAROLUŞÇULUK.....	141
4.1. Jean-Paul Sartre: Özgürlük, Hiçlik ve Varoluşun Önceliği	141
4.2. Albert Camus: Saçma, Anlam ve Başkaldırı Felsefesi.....	160
SONUÇ.....	173
KAYNAKLAR	176

Kaynaklar

- Al Zoubi, O. (2016). Wittgenstein and family concepts. *Nordic Wittgenstein Review*, 5(1), 31–54. <https://www.nordicwittgensteinreview.com/article/view/3384>
- Aronson, R. (1980). *Jean-Paul Sartre, philosophy in the world*. Nlb.
- Aronson, R. (2004). *Camus and Sartre: The story of a friendship and the quarrel that ended it*. University of Chicago Press.
- Baker, G. P. ve Hacker, P. M. S. (2005). *Wittgenstein: Understanding and meaning: Volume 1 of an analytical commentary on the philosophical investigations, part I: Essays* (2. bs.). Blackwell.
- Berger, P. L. ve Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Penguin Books.
- Bergson, H. (1935). *The two sources of morality and religion* (R. A. Audra ve C. Brereton ile W. H. Carter, Çev.; s. 239-240). Henry Holty.
- Bergson, H. (2004). *Matter and memory* (N. M. Paul ve W. S. Palmer, Çev.). Dover.
- Bergson, H. (2007). *Creative evolution* (A. Mitchell, Çev.). Read Books.
- Bergson, H. (2010). *The creative mind: An introduction to metaphysics* (M. L. Andison, Çev.). Courier Corporation.
- Bergson, H. (2013). *Time and free will: An essay on the immediate data of consciousness* (F. L. Pogson, Çev.). Routledge.
- Bernstein, R. J. (2010). *The pragmatic turn*. Polity Press.
- Biletzki, A. ve Matar, A. (2020). Ludwig Wittgenstein. E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Bahar 2020 baskısı) içinde. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2020/entries/wittgenstein/>
- Blattner, W. (1999). *Heidegger's temporal idealism*. Cambridge University Press.
- Brentano, F. (1995). *Psychology from an empirical standpoint* (A. C. Rancurello, D. B. Terrell ve L. L. McAlister, Çev.). Routledge.
- Camus, A. (1991a). *The myth of Sisyphus and other essays* (J. O'Brien, Çev.). Vintage Books.
- Camus, A. (1991b). *The plague* (S. Gilbert, Çev.). Vintage International. (Original eserin yayın tarihi 1947)
- Camus, A. (1991c). *The rebel* (A. Bower, Çev.). Vintage.
- Carman, T. (2020). *Merleau-Ponty* (2. bs.). Routledge.
- Carnap, R. (1936). Testability and meaning. *Philosophy of Science*, 3(4), 419–471. <https://doi.org/10.1086/286432>
- Carnap, R. (1950). Empiricism, semantics, and ontology. *Revue Internationale de Philosophie*, 4(11), 20–40.
- Carnap, R. (1956). *Meaning and necessity: A study in semantics and modal logic* (2. bs.). University of Chicago Press.
- Carnap, R. (2002). *The logical syntax of language* (A. Smeaton, Çev.). Open

- Court.
- Carnap, R. (2003). *The logical structure of the world* (R. A. George, Çev.). Open Court.
- Catalano, J. S. (1980). *A commentary on Jean-Paul Sartre's Being and Nothingness*. University of Chicago Press.
- Cobb, J. B. ve Griffin, D. R. (1976). *Process theology: An introductory exposition*. Westminster John Knox Press.
- Comte, A. (1896). *The positive philosophy of Auguste Comte* (H. Martineau, Çev.; Cilt 1). George Bell & Sons.
- Crowell, S. (2004). Existentialism. E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* içinde. Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2004/entries/existentialism/>
- Deleuze, G. (1994). *Difference and repetition* (P. Patton, Çev.). Columbia University Press.
- Detmer, D. (2008). *Sartre explained: From bad faith to authenticity*. Open Court.
- Dewey, J. (1988). *The quest for certainty*. Southern Illinois University Press.
- Dilthey, W. (1989). *Introduction to the human sciences*. Princeton University Press.
- Dilthey, W. (2002). *The formation of the historical world in the human sciences*. Princeton University Press.
- Dilthey, W. (2020). *The essence of philosophy* (S. A. Emery ve W. T. Emery, Çev.). University of North Carolina Press.
- Dreyfus, H. L. (1991). *Being-in-the-world: A commentary on Heidegger's Being and Time, Division I*. MIT Press.
- Feenberg, A. (1999). *Questioning technology*. Routledge.
- Flynn, T. R. (2006). *Existentialism: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Foley, J. (2008). *Albert Camus: From the absurd to revolt*. McGill-Queen's University Press.
- Friedman, M. (1999). *Reconsidering logical positivism*. Cambridge University Press.
- Gadamer, H. G. (2004). *Truth and method* (J. Weinsheimer ve D. G. Marshall, Çev.). Continuum.
- Gallagher, S. (2012). *Phenomenology*. Palgrave Macmillan.
- Gallagher, S. ve Zahavi, D. (2012). *The phenomenological mind* (2. bs.). Routledge.
- Glock, H.-J. (1996). *A Wittgenstein dictionary*. Blackwell.
- Goodman, R. B. (2002). *Wittgenstein and William James*. Cambridge University Press.
- Grayling, A. C. (2001). *Wittgenstein: A very short introduction*. Oxford University Press.

- Griffin, D. R. (1998). *Unsnarling the world-knot*. University of California Press.
- Guerlac, S. (2006). *Thinking in time: An introduction to Henri Bergson*. Cornell University Press.
- Guignon, C. (1983). *Heidegger and the problem of knowledge*. Hackett.
- Heidegger, M. (1971). The origin of the work of art. A. Hofstadter (Çev.), *Poetry, language, thought* içinde. Harper & Row.
- Heidegger, M. (1977). *The question concerning technology and other essays* (W. Lovitt, Çev.). Harper & Row.
- Heidegger, M. (1998). *Pathmarks* (W. McNeill, Ed.). Cambridge University Press.
- Heidegger, M. (2010). *Being and time* (J. Stambaugh, Çev.). SUNY Press.
- Husserl, E. (1970). *The crisis of European sciences and transcendental phenomenology* (D. Carr, Çev.). Northwestern University Press.
- Husserl, E. (1983). *Ideas pertaining to a pure phenomenology and to a phenomenological philosophy: First book* (F. Kersten, Çev.). Kluwer.
- Husserl, E. (1991). *On the phenomenology of internal time consciousness* (J. B. Brough, Çev.). Kluwer Academic Publishers.
- Husserl, E. (2001). *The shorter logical investigations* (J. N. Findlay, Çev.). Routledge.
- Inwood, M. (2019). *Heidegger: A very short introduction*. Oxford University Press.
- James, W. (1912). *Essays in radical empiricism*. Longmans, Green, and Co.
- James, W. (1975). *The meaning of truth*. Harvard University Press.
- James, W. (1979). *The will to believe and other essays in popular philosophy*. Harvard University Press.
- James, W. (1981). *The principles of psychology*. Harvard University Press.
- James, W. (2008). *The varieties of religious experience*. Routledge.
- James, W. (2010). *Pragmatism: A new name for some old ways of thinking*. The Floating Press.
- Kierkegaard, S. (2009). *Concluding unscientific postscript to philosophical fragments* (A. Hannay, Çev.). Cambridge University Press.
- Kisiel, T. (1993). *The genesis of Heidegger's Being and Time*. University of California Press.
- Kripke, S. (1984). *Wittgenstein on rules and private language*. Harvard University Press.
- Levinas, E. (1979). *Totality and infinity: An essay on exteriority* (A. Lingis, Çev.). Martinus Nijhoff Publishers.
- Makkreel, R. A. (1975). *Dilthey: Philosopher of the human studies*. Princeton University Press.
- Manser, A. (1986). Wittgenstein: A critique. *Philosophical Books*, 27(1), 38-41. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0149.1986.tb01135.x>
- Menand, L. (2001). *The metaphysical club*. Farrar, Straus and Giroux.

- Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of perception* (D. A. Landes, Çev.). Routledge.
- Merleau-Ponty, M. (1968). *The visible and the invisible* (A. Lingis, Çev.). Northwestern University Press.
- Merleau-Ponty, M. (1993). Eye and mind. *The primacy of perception* içinde (s. 159–190). Northwestern University Press.
- Misak, C. (2013). *The American pragmatists*. Oxford University Press.
- Moore, F. C. T. (1996). *Bergson: Thinking backwards*. Cambridge University Press.
- Moran, D. (2000). *Introduction to phenomenology*. Routledge.
- Morris, M. (2008). *Routledge philosophy guidebook to Wittgenstein and the Tractatus*. Routledge.
- Nietzsche, F. (2001). *The gay science* (B. Williams, Ed.). Cambridge University Press. (Orijinal eserin yayın tarihi 1882)
- Nikiforov, A. L. (2021). Ludwig Wittgenstein and logical positivism. *Epistemology & Philosophy of Science*, 58(1), 22-30. <https://doi.org/10.5840/eps20215813>
- Peirce, C. S. (1958). How to make our ideas clear. P. P. Wiener (Ed.), *Selected writings (Values in an universe of chance)* içinde. Dover Publications.
- Philipp, P. ve Raatzsch, R. (1993). *Essays on Wittgenstein* (Working Papers from the Wittgenstein Archives at the University of Bergen, No. 6). <http://wab.uib.no/wp-no6.pdf>
- Polt, R. (2025). *Heidegger: An introduction*. Cornell University Press.
- Putnam, H. (1995). *Pragmatism: An open question*. Blackwell.
- Quine, W. V. O. (1951). Two dogmas of empiricism. *The Philosophical Review*, 60(1), 20-43.
- Richardson, A. (1998). *Carnap's construction of the world: The Aufbau and the emergence of logical empiricism*. Cambridge University Press.
- Rickman, H. P. (1979). *Wilhelm Dilthey*. University of California Press.
- Rorty, R. (1979). *Philosophy and the mirror of nature*. Princeton University Press.
- Russell, B. ve Whitehead, A. N. (1963). *Principia mathematica* (2. bs.). Cambridge University Press.
- Ryle, G. (1949). *The concept of mind*. Hutchinson.
- Sartre, J.-P. (1956). *Being and nothingness* (H. E. Barnes, Çev.). Philosophical Library.
- Sartre, J.-P. (2004). *Critique of dialectical reason* (Cilt 1, A. Sheridan-Smith, Çev.). Verso. (Orijinal eserin yayın tarihi 1960)
- Sartre, J.-P. (2007). *Existentialism is a humanism* (C. Macomber, Çev.). Yale University Press.
- Schutz, A. (1967). *The phenomenology of the social world* (G. Walsh ve F. Lehnert, Çev.). Northwestern University Press.

- Shaviro, S. (2009). *Without criteria*. MIT Press.
- Solomon, R. C. (2004). *Existentialism* (2. bs.). Oxford University Press.
- Sprintzen, D. (1988). *Camus: A critical examination*. Temple University Press.
- Stadler, F. (2015). *The Vienna Circle* (2. bs.). Springer.
- Stern, D. G. (1995). *Wittgenstein on mind and language*. Oxford University Press.
- Tarski, A. (1944). The semantic conception of truth. *Philosophy and Phenomenological Research*, 4(3), 341–376.
- Taylor, C. (1989). *Sources of the self*. Harvard University Press.
- Taylor, E. (1996). *William James on consciousness beyond the margin*. Princeton University Press.
- Uebel, T. (2007). *Empiricism at the crossroads*. Open Court.
- Warnock, M. (1970). *Existentialism*. Oxford University Press.
- Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. University of California Press.
- Whitehead, A. N. (1978). *Process and reality: An essay in cosmology*. The Free Press.
- Whitehead, A. N. (2011). *Science and the modern world*. Cambridge University Press.
- Whitehead, A. N. (2021). *Süreç ve gerçeklik: Kozmolojide bir deneme* (K. Çelik, Çev.; M. Albayrak, Yay. haz.). Fol Kitap.
- Wittgenstein, L. (2001). *Tractatus logico-philosophicus*. Routledge.
- Wittgenstein, L. (2009). *Philosophical investigations* (4. bs.). Wiley-Blackwell.
- Young, J. (2001). *Heidegger's philosophy of art*. Cambridge University Press.
- Zahavi, D. (2019). *Phenomenology: The basics*. Routledge.